Hannover HStA, Ms. 7 Nr. 04

Wie die zehen[illegible] des Closters Verdinget von ao 85.

sunt inopinate perditionis laqueo co[m]prehen[illegible] Sed et alio loco cum discipulo-
ru[m] animos ex fastu elationis compe[illegible] angelici casus illis proponit
exemplum. Videbam inquiens satanam quasi fulgur de celo cadentem.

In quos dicit. In die iudicii reseru[illegible] cruciandos non quia non etiam ante di-
em iudicii soluti corpore poenas luant [illegible] sed quia gra[illegible]
iudicio tormenta expectant [illegible] quam nunc anima
sola cruciabuntur. Unde et [illegible] recipere nolue
runt ciuitatibus exprobrans ita concludit [illegible] terre sodomorum
in die iudicii quam uobis [illegible]

Fornicatores dicit [illegible] corruptionis maiori
in iudicio quam generales in quos [illegible]
Superbos dicit [illegible] qui ipsi grauiora
generalibus sunt supplicia luituri [illegible]
hereticos dicit quibus [illegible] orthodoxorum sectas sin
hominis id est hereses inducunt [illegible] audient quod forti-
ribus fortior instat cruciatio [illegible]
[illegible] significat in eo quod
dominationem contempnunt [illegible] placentes sunt quod he
reses id est sectas faciunt quod [illegible] faciendo angeli de
mentia fierent [illegible] poenas suae superbie [illegible] Neque cum spiri
talis eorum natura [illegible] obscuritate pollutum
si forte dum adhuc homines illiciunt [illegible] illos sicut [illegible]
quae hominibus mala agenda persuade[illegible] significat [illegible]

[illegible] irrationabilibus animantibus natu
[illegible] causa pabuli sepius in captione [illegible] ignoranter incidere ita
heretici comparat [illegible] corruptionis ex
[illegible] catholice ecclesie doctrinam blasphemant
[illegible] sempiternam sibi [illegible]
[illegible] se heretico [illegible]

Nieders. Hauptstaatsarchiv
in Hannover

Rückseite

Ms. Z. Nr. 04

Beda PL 93
Sp. 77 A – Sp. 78 A

IN SECUNDAM EPISTOLAM PETRI
CAPUT II

alioſ hiſtoria eccleſiaſtica refert. De quib; recte eum dixiſſet et blaſpheman
teſ incorruptionē ſuam. et per...

Mercedem namq; iniuſtitiae poenā dicit. quā opera iniuſtitiae
merentur. Maxime in eiſ qui cum ipſi corruptioni carniſ ſeruiant nihil
ominuſ conuerſationē eorū qui caſte uiuunt blaſphemant. cum ipſi ueſa
niſ tenentur erroribuſ eiſ qui ſanū ſapiunt detrahere non ceſſant. Volup
tateſ exiſtimanteſ diei delicias coinquinationiſ & maculę; Voluptaſ et in bo
no accipitur et in malo. In bono quidem ſicut paradyſuſ uoluptatiſ dicitur. et
ſicut in pſalmo canitur. Et torrente uoluptatiſ tuae potabiſ eoſ. In malo autē ut
ſalomon ait. adoleſcentia enim et uoluptaſ uana ſunt. ſed indifferenter ac
cipitur iuxta hoc quod ſarra dicebat. Poſt quā conſenui et dominuſ meuſ ue
tuluſ ē. uoluptati operā dabo. Voluptaſ ergo bona recte diei uocatur. qua ſci
quiq; delectantur in dnō. Voluptaſ autē mala noctiſ ē. cum reprobi ad per
ficienda opera tenebrarū peruerſe delectantur. Bene ergo dicitur de iniuſtiſ.
quod uoluptatē exiſtimant diei delicias coinquinationiſ et maculae. Quia
multa in tantū uecordeſ. peruerſi et inuerecundi ... ut cum deliciiſ
impuriſſimiſ uacent et exſecrandiſſimiſ. haſ tamen ipſi optimaſ et quaſi luci
fluaſ iudicent. Quidā primū huiuſ uerſiculi uerbum precedenti uerſiculo
iungunt. ita legenteſ. Percipienteſ mercedem iniuſtitiae. uoluptatē. et ponunt
iuxta illud apoſtoli pauli. tradidit illoſ dſ in deſideria cordiſ eorum in im
munditiā. ut contumeliiſ afficiant corpora ſua in ſemet ipſiſ. Et paulo poſt.
turpitudinē operanteſ mercedem quā oportuit erroriſ ſui in ſemet ipſiſ recipi
enteſ. Et ſicut ĩprobauerunt dm̄ habere in noticia tradidit eoſ dſ in reprobū
ſenſum. ut faciant quae non conueniunt. Sed noſ diſtinctionē quā in beati pape
gregorii opuſculiſ inuenimuſ. ſequendā eſſe putamuſ. pelli...
bileſ. Pelliceſ appellari ſolent meretriceſ ſumpto uocabulo a pollitione. uel a p
elliſ ſuae formoſitate. qua incautoſ illiciant. Pellicent ergo animaſ inſtabileſ.
qui eaſ maledicendo erroneiſ uariorū dogmatū ſectiſ quaſi conſtuprantiū luxibuſ
ſubdunt. Secundum ...

... Plerumq; heretici tam ſtulta dogmata. tam execranda

Hannover HStA MS. Z Nr. 04

IN V

Nieders. Hauptstaatsarchiv
in Hannover

Versoseite

Ms. 7. M. 04

Beda PL. 93, Sp. 78 A - Sp. 78 D
IN SECUNDAM EPISTOLAM PETRI CAPUT II

Ex dictis aug.

Et hoc attendendum est. ut misse peculia
res que per dies sollempnes a sacerdotibus
fiunt. non ita in publico fiant. ut per eas
populus a publicis missarum solempnibus que hora
tertia canonice fiunt abstrahatur. Quia
pessimus usus est apud quosdam. in dominicis
diebus siue in quibuslibet festiuitatibus
mox missam celebrare. quam quis et si pro de
functis sit cum audierit. abscedat. et per
totum diem a primo mane ebrietati. et
comessationi potius quam deo deseruiat. Ad
monendus est populus. ut ante publicum pactumque
officium ad cibum non accedat. sed omnis ad
publicam sanctam matrem ecclesiam missarum
solempnia et predicationem audituri con
ueniant. Et ut sacerdotes missas hora tertia
celebrent. ut populus a publicis solempnibus non
abstrahatur. Sed sacerdotes qui in circuitu
urbis aut in eadem urbe sunt et populus ut
predixim(us) in unum ad publicam missarum
celebrationem conueniant. exceptis deo
sacratis feminis. quibus mos est ad publicum
non egredi. sed claustris monasterii contineri.

De ministerio presbyterorum et quod eis comissum

Lv Ex dictis Augustini

Vos presbyteri ueraciter nosse debetis. [illegible]
et semper meminisse quia nos quibus regendarum
animarum cura comissa est. pro his qui nostra
negligentia pereunt rationem reddituri
sumus. Pro his uero quos uerbis et exemplis lucrati
fuerimus. premium eterne uite percipiemus. Nobis
enim a domino dictum est. Vos estis sal terre. Quod
si populus fidelis cibus est dei. eidem cibi condimen
tum sumus nos. Scitote uero in gradu nostro gra
dum [illegible] et pene coniunctum esse. Sicut
enim episcopi apostolorum in ecclesia. ita nimirum presbyteri
ceterorum discipulorum domini uicem tenent.
Et illi tenent gradum summi pontificis aaron.
isti uero filiorum eius. Unde oportet uos semper

memores esse tante dignitatis. memores uestre
consecrationis. memores sacre quam in manibus
suscepistis unctionis. ut nec ab eadem digni
tate degeneretis. nec uestram consecrationem
irritam faciatis. nec manus sacro unguine deli
butas peccando polluatis. sed cordis et corpo
ris munditiam conseruantes plebibus exemplum
bene uiuendi prebentes. his quibus prestis ducatum
ad celestia regna prebeatis. Ut singuli presbyteri [illegible]

Lvii Ex ccl Hannethensi. Cap. IIII.

Ut quisque presbyter qui plebem regit [illegible]
clericum habeat qui secum cantet. et epistolam et
lectionem legat. et qui scolam possit tenere.
et admoneat suos parrochianos. ut filios
suos ad fidem discendam mittant ad ecclesiam.
quos ipse cum omni castitate erudiat. Ut presbyterorum
fides primo discutienda sit.

Ex ccl Matisconensi. Cap. III.

Primo omnium discutienda est fides sacerdotum
qualiter credant. et alios credere doceant.
Ibi et exempla proponenda sunt. quatenus
a creatura creator quantuluscumque possit
intelligi. De eadem re

Lviii Ex dictis Augustini

Hortamur uos paratos esse ad docendas ple
bes uestras. Qui scripturas scit predicet scrip
turas. Qui uero nescit. saltim hoc quod notis
simum habet. plebibus dicat. Ut declinent
a malo. et faciant bonum. inquirant pacem
et sequantur eam. quia oculi domini super iustos.
et aures eius in preces eorum. Vultus domini super faci
entes mala. ut perdat de terra memoriam eorum.
Nullus ergo se excusare poterit. quod non
habeat linguam unde possit aliquem
edificare. Mox enim ut quemlibet erran
tem uiderit. prout potest et ualet. aut
arguendo aut obsecrando. aut increpan
do ab errore retrahat. et ad peragendum
bonum opus hortetur. Quid inprimis predicandum
sit qualiter credere debeant

Lviiii Ex ccl Rotomagensi Cap. I.

In primis predicandum est omnibus generaliter. ut

Hannover HStA, Dep. 76, Ms. 44, Mappe 2

24 x 21 cm

Hannover HStA, Dep. 76, Ms. 44, Mappe 2

Copia Ordinationis fech Theodonici Blocks

Peculiare ū suū quod ei dn̄s dederit. t deinceps
do auxiliante laborare potuerit con cessum in
ppetuū habeat. ut inde faciat qcq̄d illi placue
rit. sedm̄ ecclesiasticas sanctiones. Siqs ū quod
futurū ee n̄ credo. si ego ipse aut aliqs de heredib,
meis. t quilibet opposita persona
ĉtra ingenuitatis cartam uenire teptaue
rit. aut eam qualibet m̄ infringere uoluerit.
in primis iram di incurrat. & aliminib,
scē di eccl̄e extraneus efficiatur. et insup cui
litem intulit. lx. solidos psoluat. et quod repe
tit euindicare non ualeat. s; p̄sens ingenuitas
mea. t aliorum bonorū hominū manib, robora
ta. cū adstipulatione subnixa omi tempore maneat
inconuulsa. De seruorum ordinatione.

Deseruo⁊ ordinatione q̄ passim adgradus eccle
siasticos indiscrete puouentur. placuit omib,
cū sacris canonib, concordare debere. & statu
tū ē ut nullus epo⁊ deinceps eos ad sacros ordi
nes pmouere p̄sumat. n̄ p̄us adnis ppis libtate
consecuti fuerint. et si quilib& seruus dnm
suū fugiens. aut latitans. aut adhibitis testib,
munere conductis t corruptis. aut qualib&
calliditate t fraude adgradus ecclesiasticos
puenerit. decretū ē ut deponatur & dn̄s ei
eū recipiat. Si ū auus aut pat̄ ab alia patria
in aliam migrans in eadem puincia filium
genuerit. et ipse fili ibidem educat. & adgd̄s
ecclesiasticos pmotus fuerit. & utrū seruus
sit ignotū sit. & p ea uemens dn̄s illi legib,
eū acquisierit. san citū ē ut si dn̄s ei illi libta
tem dare uoluerit. in gradu suo pmaneat.
Si ū eū catena seruitutis a castris dominicis abstra
here uoluerit. gradum amittat. q̄a iuxta
sacros canones uilis psona manens sacerdotii
dignitate fungi non potest. De ecclarū seruis.

De ecclarū ū seruis. cōmum sententia ē decre
tū. ut archiepi psingulas puincias ēstitutī.

nr̄am auctoritate sequantur. suffraganei
aut illorū exemplar. illius penes se habe
ant. & quando cūq; de familia eccl̄e
utilis inuenit aliqs ordinandus ē. in
ambone ipsa auctoritas corā plō legat.
& coram sacerdotib, et omi clero ante
cornu altaris sicut intra auctoritate
continetur. remota qualibet calliditate
libertatem consequatur. et tunc demū
ad gradus ecclasticos pmoueatur.
Ut penitentes t digami n̄ pmoueantur.

Ut digami t penitentes. t repudiatarum
mariti ad sacdotiū n̄ pmoueantur. Ener
gumini n̄ solū n̄ assumendi sunt ad clerū.

Energumini inuenti ab officio remouendi
n̄ solū n̄ assumendi sunt ad ullū ordine
clericat. s; & ū illi q ordinati sunt ab
imposito officio repellendi sunt.
Ut nullus ex penitentib, ordinetur.

Ex penitentib, quamuis bon. cleric non
ordinetur. Si p ignorantiam epi factū
fuerit. deponatur a clero. q̄a se ordinati
onis tempore n̄ pdidit fuisse penitente.
De actorib, et peuratorib, si ordinari

Magnus eps astuagensis debeant.
dix. Q̄ dilectioni uidetur ur̄e p curato
res & actores & ū seu curatores pupillo
rū si debeant ordinari. Gratus eps
dixit. Si p deposita uniuersa. et reddi
ta ratiocinia. actus uite ipsorū fuerint
cōpbati in omib,. debent & cū laude
cleri si postulatus fuerit honore mune
rari. Si enī ante libertatem negotiorum
t officiorū ab aliq sine consideratione
fuerint ordinati eccla infamatur. Uni
uersi dixerunt. Recte omi statuit
scās tua. ideoq; ita nr̄a ē qq; sententia.
De penitentib, nullus admittat adclerū.

Margin notes (right):

xxvii
Ex cōc. Arela ten. iii. cap. iii.

xxviii
Ex cōc. Arausico cap. vi.

xxix
Can. Kartag. cap. lxviii.

xxx
Ex cōc. cap. viii.

Margin notes (left):

Ex cōc. Ca

Dist. liv. cap. 6

xxxii
Ex cōc. Cartag. iiii.

34,5 x 23,5 cm

Quod pdicandū sit plebib, [illegible]

Ex dictis aug.

Et hoc attendendū ē. ut missę peculia
res quę p dies sollempnes a sacerdotib,
fiunt. n ita in publico fiant. ut p eas
ppls a publicis missarū solempnib, ꝗ hora
tertia canonicę fiunt abstrahatur. qa
pessim usus ē apud qsdam. in dominicis
dieb, ~~siue in quib,libet festiuitatib,~~
mox missam celebrare. quā qs et si p de
functis sit cū audierit. abscedit. et p
totū diem a primo mane ebrietati. et
comessationi potī quam dō deseruit. Ad
monendus ē pls. ut ante publicū pactiq
officium ad cibum n accedat. s omis ad
publicam scām matrem æcclām missarū
solempnia et pdicationem audituri con
ueniant. Et ut sacerdotes missas hora ttia
celebrent. ut pls a publicis solempnib, n
abstrahatur. S, sacerdotes qui in circuitu
urbis aut in eadem urbe sunt et ppls ut
pdixim in unū ad publicam missarum
celebrationem conueniant. exceptis dō
sacratis feminis. qb, mos ē ad publicum
n egredi. s claustris monasterii contineri.

De ministerio pbroꝝ et qd eis comissum

LV Ex dictis. Augustini.

Vos pbri ueraciter nosse debetis. [illegible]
et sēp meminisse. qa nos qb, regendarum
animarum cura comissa ē. p his q nra
negligentia pereunt ratione reddituri
sum. P his u qs uerbis et exemplis lucrati
fuerim. pmium æternę uitę pcipiem. Nob
enī a dno dictū ē. Vos estis sal terrę. Quod
si ppls fidelis cib, ē di. eidem cibi condim
tū sum nos. Scitote u in gradu nro gra
dus scdos. et pene coniunctū eē. Sicut
enī epi aploꝝ in æcclā. ita nimirū pbri
ceterorū discipulorū dni uicem tenent.
Et illi tenent gradū summi pontificis aaron.
isti u filiorū ei. Unde oportet uos semp
memores eē tantę dignitatis. memores uirę
consecrationis. memores sacrę quā in manib,
suscepistis unctionis. ut nec ab eadem digni
tate degeneretis. nec uram consecrationem
irritam faciatis. nec man sacro unguine deli
butas peccando polluatis. s cordis et corpo
ris munditiam conseruantes plebib, exēplū
bene uiuendi pbentes. his qb, pestis ducatū
ad cęlestia regna prebeatis. Ut singuli pbri [illegible]

LVI Ex conc. Nannethensi. Cap. VIIII.

Ut quisq pbr q plebem regit clericum habeat [illegible]
clericū habeat q secū cantet. et epistolam et
lectionē legat. et qui scolam possit tenere.
et admoneat suos parrochianos. ut filios
suos ad fidem discendam mittant ad æcclām.
qs ipse cū omi castitate erudiat. Ut pbroꝝ
fides pmū discutienda sit.

LVII Ex conc. Maticensi. Cap. III.

Primo omiū discutienda ē fides sacerdotū
qualit credant. et alios credere doceant.
Ibi et exempla pponenda sunt. quatenus
a creatura creator quantulicūq, possit
intelligi. De eadem re [illegible]

LVIII Ex dictis Augustini

Hortamur uos paratos eē ad docendas ple
bes uras. Qui scripturas scit pdicet scrip
turas. Qui u nescit. saltim hoc quod notis
simū habet. plebib, dicat. Ut declinent
a malo. et faciant bonum. inquirant pacē
et sequantur eā. qa oculi dni sup iustos.
et aures ei in pces eoꝝ. Vultus dni sup faci
entes mala. ut pdat de terra memoriā eoꝝ.
Nullusq se excusare poterit. quod non
habeat linguam unde possit aliquem
ędificare. Mox enī ut quemlibet erran
tem uiderit. pout potē et ualet. aut
arguendo aut obsecrando. aut increpan
do ab errore retrahat. et ad pagendum
bonū opus hortetur. Quid in pmis pdicandum
sit qualit credere debeant

LVIIII Ex conc. Rotomagensi Cap. I.

In pmis pdicandū ē omib, generalit. ut

Hannover HStA, Dep. 76, Ms. 44, Mappe 2

24 x 21 cm

Hannover HStA, Dep. 76, Ms. 44, Mappe 2

Copia Ordinationis Testi Theodonici Blocks

Peculiare u suu quod ei dns dederit . t deinceps
do auxiliante laborare potuerit con cessum in
ppetuu habeat . ut inde faciat qcqd illi placue
rit . scdm ecclesiasticas sanctiones . Siqsu quod
futuru ee n credo . si ego ipse aut aliqs de heredib
O meis . t quelibet opposita persona
ctra ingenuitatis cartam uenire teptaue
rit . aut eam qualibet m infringere uoluerit .
in primis iram di incurrat . & liminib
scē di eccle extraneus efficiatur . et insup cui
litem intulit . lx . solidos psoluat . et quod repe
tit euindicare non ualeat . s; psens ingenuitas
mea . t aliorum bonoru hominu manib; robora
ta . cu adstipulatione subnixa omi tempore maneat
inconuulsa . De seruorum ordinatione .
D eseruor ordinatione q passim adgradus eccle
siasticos indiscrete puouentur . placuit omib;
cu sacris canonib; concordare debere . & statu
tu e ut nullus epor deinceps eos ad sacros ordi
nes pmouere psumat . n pus adnis ppis libtate
consecuti fuerint . et si quilib& seruus dnm
suu fugiens . aut latitans . aut adhibitis testib;
munere conductis t corruptis . aut qualib&
calliditate t fraude adgradus ecclesiasticos
puenerit . decretu e ut deponatur & dns ei
eu recipiat . Si u auus aut pat ab alia patria
in aliam migrans in eadem puincia filium
genuerit . et ipse fili ibidem educat . & adgds
ecclesiasticos pmotus fuerit . & utru seruus
sit ignotu sit . & p ea uemens dns illi legib;
eu acquisierit . san citu e ut si dns ei illi libta
tem dare uoluerit . ingradu suo pmaneat .
Si u eu catena seruitutis a castris dominicis abstra
here uoluerit . gradum amittat . qa iuxta
sacros canones uilis psona manens . sacerdotii
dignitate fungi non potest . De ecclarii seruis .
D e ecclariu u seruis . comuni sententia e decre
tu . ut archiepi psingulas puincias c̄stituti .
nram auctoritate sequantur . suffraganei
aut illoru exemplar illius penes se habe
ant . & quando cuq; de familia eccle
utilis inuent aliqs ordinandus e . in
ambone ipsa auctoritas cora plo legat .
& coram sacerdotib; et omi clero ante
cornu altaris sicut in nra auctoritate
continetur . remota qualibet calliditate
libertatem consequatur . et tunc demu
ad gradus ecclasticos pmoueatur .
Ut penitentes t digami n pmoueantur .
V t digami t penitentes . t repudiatarum
mariti ad sacdotiu n pmoueantur . E ner
gumini n solu n assumendi sunt ad cleru s
E nergumini inuenti ab officiis remouendi
n solu n assumendi sunt ad ullu ordine
clericat . s; & ia illi q ordinati sunt ab
imposito officio repellendi sunt .
Ut nullus ex penitentib; ordinetur .
E x penitentib; quauis bon . cleric non
ordinetur . Si p ignorantiam epi factu
fuerit . deponatur a clero . qa se ordinati
omi tempore n pdidit fuisse penitente .
De actorib; et peuratorib; si ordinari
M agnus eps astiagensis debeant .
dix . Q dilectioni uidetur urę pcurato
res & actores & u seu curatores pupillo
ru si debeant ordinari . Gratus eps
dixit . Si p deposita uniuersa . et reddi
ta ratiocinia . actus uitę ipsoru fuerint
cōpbati in omib; . debent & cu laude
cleri si postulatus fuerit honore mune
rari . Si enī ante libertatem negotiorum
t officioru ab aliq sine consideratione
fuerint ordinati . eccla infamatur . Uni
uersi dixerunt . Recte omi statuit
scās tua . ideoq; ita nra e qq sententia .
De penitentib; nullus ad nutu adclericatum

XXVIII
Excēt. Arela ten. iii. Cap. iii.
XXVIIII
Excēt. Arausico Cap. VI.
XXX
Can. Kartag. cap. LXVIII.
XXXVI
Ex cod Cap. VIII.

34,5 x 23,5 cm

arguant opa ei⁹. Qui autē facit ueritatē uenit ad
lucē. ut manifestent opera ei⁹ qa in dō sīt facta.
In dieb⁹ illis. Cū audissent apli q̄ erant ierosolimis. III. ACT
q̄erant ierosolimis qa recepit samaria uerbum APLOR
di. miser ad eos petrū & iohannē. Qui cū uenis
sent. orauer̄ pro ipsis ut acciperent spm̄ scm̄. Non
dū enī in quenquā illoꝝ uenerat. s; baptizati
tantū erant in nomine dn̄i ihū. Tc̄ imponebant
man⁹ sup illos & accipiebant spm̄ scm̄. EV. IOH.
In ill. t. Dix̄ ihc̄ discip̄ s̄s. Am̄ am̄ dico uob. q̄ n̄ intrat
p hostiū in ouile ouiū. s; ascendit aliunde. ille fur
ē & latro. Qui aut̄ intrat p hostiū. pastor ē ouiū.
Huic hostiari⁹ aperit. & oues uocē ei⁹ audiunt. Et
pprias oues uocat nominati. & educit eos. Et cū
pp̄as oues emiserit ante eas uadit. & oues illū
sequunt̄. qa sciunt uocē ei⁹. Alienū aut̄ n̄ se
quunt̄. s; fugiunt ab eo. qa n̄ nouer̄ uocē alienoꝝ.
Hoc puerbiū dix̄ eis ihc̄. Illi aut̄ n̄ cognouer̄ qd
loqueret̄ eis. Dix̄ ḡ eis iterū ihc̄. Am̄ am̄ dico uob.
qa ego sū ostiū ouiū. Om̄s q̄t q̄t uener̄ fures st̄
& latrones. s; n̄ audier̄ eos oues. Ego sū ostiū. P me
siqs introierit saluabit̄. & ingredietur & egre
dietur. & pascua inueniet. Fur n̄ uenit n̄ ut fure
tur. & mactet et pdat. Ego ueni ut uitā habe
ant & abundanti⁹ habeant. FR. IIII. ACT. APLOR.
In dieb⁹ illis. Stans petrus cū undeci. leua
uocē suā. & locut⁹ ē eis. Uiri iudei et q̄ habitatis
ierusalē uniuersi. hoc uob notū sit. & aurib⁹ p
cipite uerba mea. Non enī sic̄ uos estimatis hi
ebrii st̄. cū sit hora diei tercia. s; hoc ē qd dictū
ē p pphetā iohel. Et erit in nouissimis dieb⁹ dic

Hannover HStA., Dep. 76, Ms. 44, Mappe 2

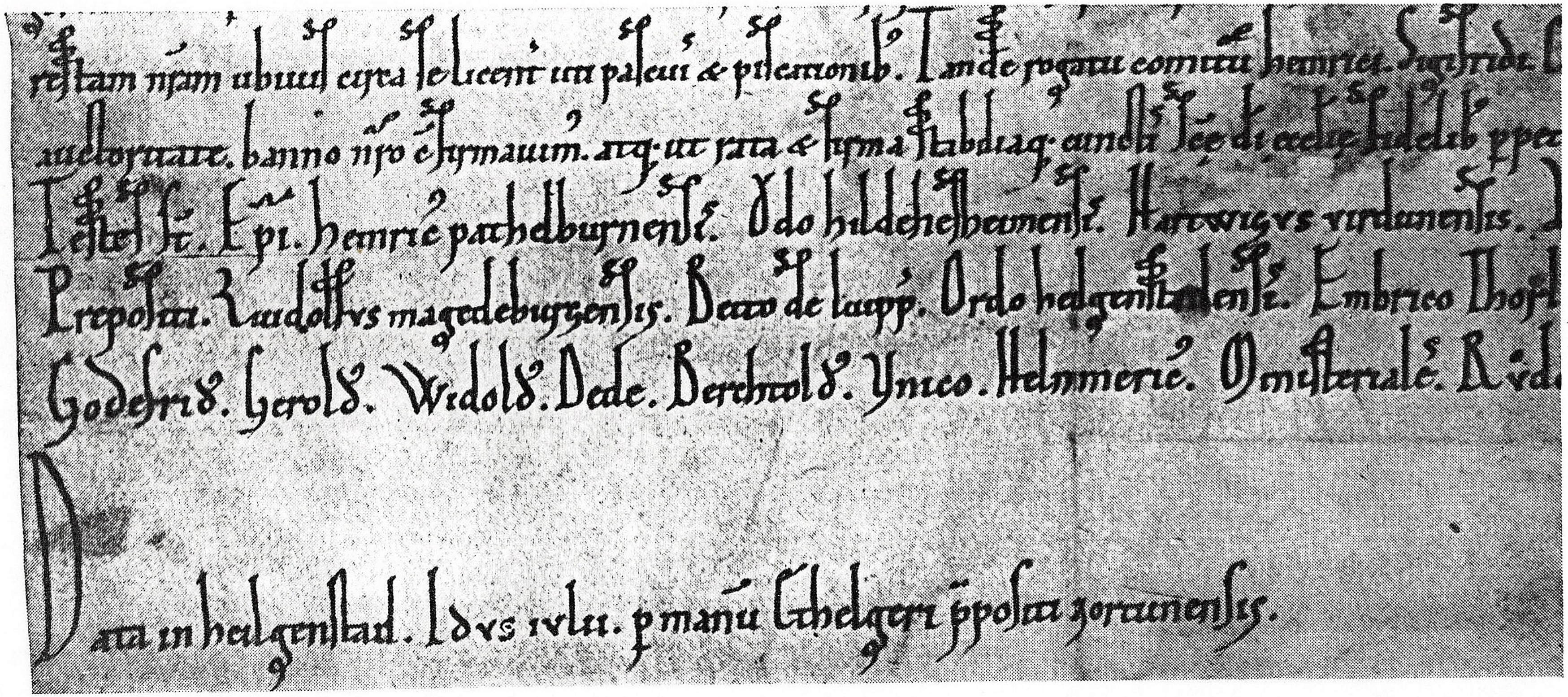
restam nostram ubi uel circa se licentur in paleis & pilemonib. Tandem rogatu comitum heinrici. Sigefridi
auctoritate. banno nostro confirmauim. atque ut rata & firma stabiliaque ...
Testes sunt. Epi. heinric pathelburnensis. Odo hildeneshemensis. Hartwigus virdunensis.
Prepositi. Rudolfus magedeburgensis. Becco de lapide. Ordo halgenstadensis. Embrico ...
Godefrid. Herold. Widold. Dede. Berchtold. Unico. Helmmeric. Ministeriales. R...
Data in heilgenstad. Idus iulii. per manum Ethelgeri prepositi gorcenensis.

Erzbischof Ruthard von Mainz für Bursfelde, Fälschung

= Stimming, Mainzer UB. 1, Nr. 385

Hannover StA, Bursfelde Nr. 1

G. Lentowski, Die Bursfelder Urkundenfälschungen des 12. Jhs., in: AfD 5/6 (1959/60), Abb. hinter S. 168

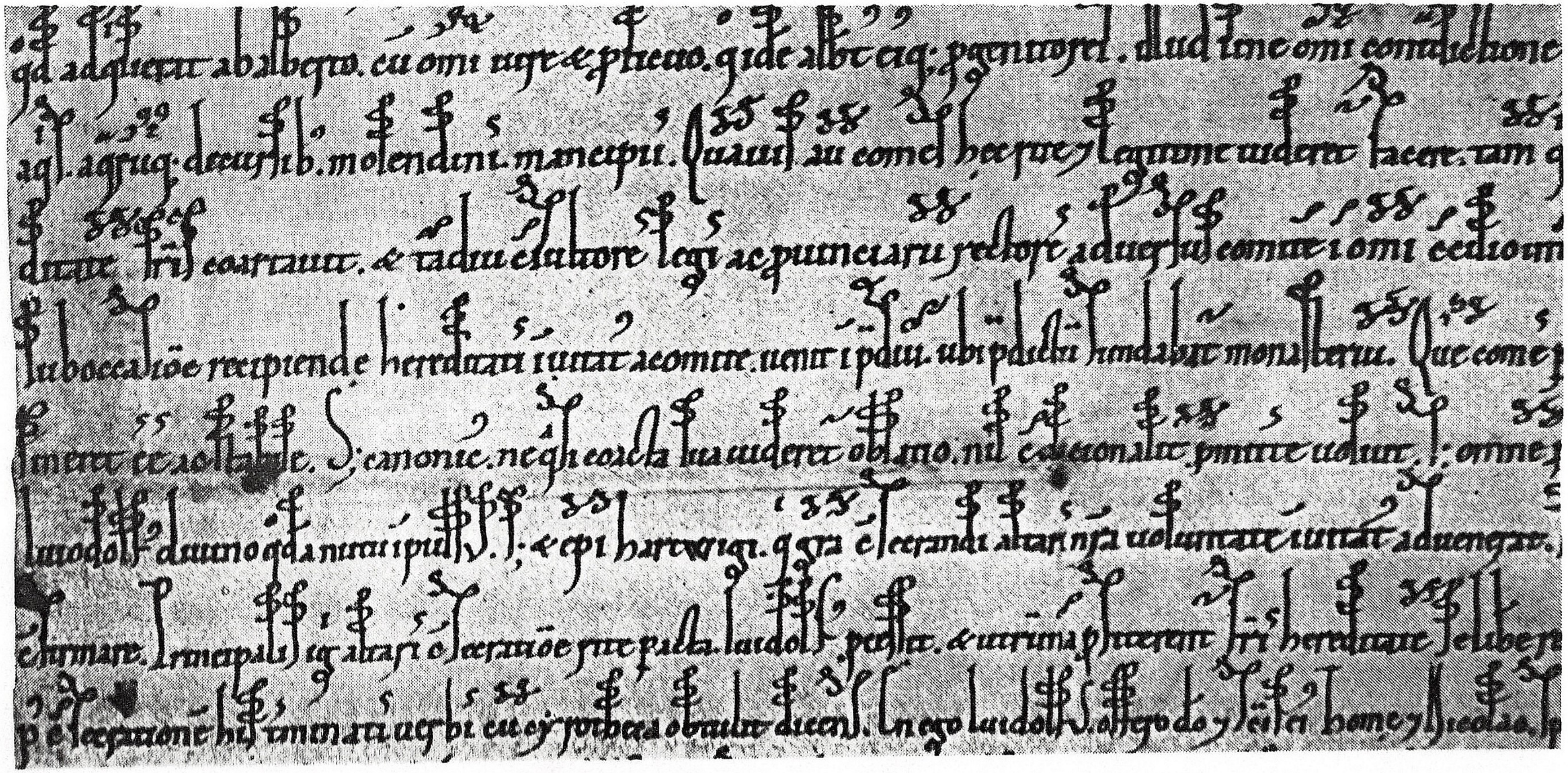
qd adquisierat ab albero. cu omi iure & ptinentio. q ide albt eiq; pgenitores. illud tene omi condicione
agri. agrorumq; decursib. molendini. mancipii. Quatenus aut comes hec pie & legittime uideret facere. tam q
[illegible] coartauit. & tadiu [illegible] legi ac [illegible] aduersus comite i omi [illegible]
In boccatione recipiende hereditati iuitat a comite. uenit i [illegible] ubi [illegible] monasterium. Que come
[illegible] canonice. neq; [illegible] uideret oblatio. nil [illegible] omne
[illegible] & epi hartwigi. [illegible] uoluntate iuitat aduenerat.
[illegible] hereditate [illegible]
[illegible] obtulit dicens. In ego ludolfus [illegible] hoi [illegible] nicolao

[illegible]

di et dni mei et filius ancillae suae recognoscentes non nris meri

et sapere diuino cultui animo et ingenio construere statuimus et

et exaltare uigilantissima deuocione pficere ac posse studebimus

bernuuardum hildenes hemense antistite fide eque ac karitate pla

imperiali maiestate arce eps comonitus uuillegisu quendeshemsis ecc

adnos conuenerunt causam detulimus atq; ut os q; iura ad caritate et co

que ultra modu et nrm uelle benedictione sequit consecrauctu. pfat

conuocauit interq; concordia et unanimitate di gra int dissidentes

concedendo postularet neq; eni ut ante uestrate preuenerentia. l gra arce ep

comuni arce eps adcleru pplmq; nob subsequentib. peessat et sub to ante

legitime absq; omi contradictione possessu publice cognouit. sese post

ullo unqua tepore habere potuissent. episcopale ferula qua exmore gestab

c m meisq; successorib; inhac secla l tunnis canonicelie nil sine suo cilio cope

ehem. StA Hannover, DH II 255

KUU in Abb. Lief. 4, Taf. 8

ehem. StA Hannover

ei patris et filii et spūs sci : Heinricus secundus di gra rex : omni

sidentes non nr̃is meritis huius terreni regiminis culm gratulu cuiq; est

cludere statuimus et sedis epis et precipue patri nro spuali Wil

ad posse studebimus. Spendentes itaq; veternu odiu inter familiares

eque. ad capitale plebis anxit nobcu uolentes quomodo illos ad con

chu gandesheimsis ecclae desisterent. psuaderi non potuit. tunc tum q

sq; ita ad capitale et concordia inflexim͡ ut induntis se nro atq; eporu

gruit consecrandu ppeti monasterii. II. idus ian indiximus. B. qq; eps nr

gre int dissidentes fres factu est. ut illud sollene officiu dedicationis m

reuerentia. Igr ure epi subscripsimus ueru firma auctoritate sententia

pcessa et statuto ante ianua catholico sermone sacerdotali terminatione

e cognouit. sese post modu inid officiu requiret. et ut nulla reclamatione

ferula qua ex more gestabat nob roborantib; epis quoq; auctorantib; B. epo

ehem. Hannover StA DH II 255

u mei & filius ancillae suae recognoscentes non nris meritis huius terreni
no cultui animo & ingenio construere studuimus. & sicut epis. & p
igilantissima deuocione pficere ac posse studebimus. Dependentes ita
hildenes hemense antistite fide eque. ad caritate pbatu anxie nobc
trate agre epis comonitus ut abinuasu gandeshemsis aecclae desisteret. p
erent eundem detulimus atq; utrosq; ita ad caritate & concordia inflexim
u & nrm uelle benedictione sequi consecrandu pfati monasterii. ii
q; concordia & unanimitas di gra int dissidentes fra facta est. ut ill
laret neq; eu ut ante uerecunde preuenientia. l gra agre epi subt fugimus u
cclesiu pprinq; nob subsequentib. pcessit & fulto ante ianua catholico
u contradictione possessu publice cognouit. sese post modu in eo officiu p
e habere potuissent episcopale ferula qua exmore gestabat nob roborantib
rib; inhac eccla. l minus canonicales nil sine tuo cslio coperere scio. tibi tuisq;
o abalienabo. & ut nulla interpellatio futuro tepore ame l meis successorib; fieri p

ehem. Halinkon StA DH II 255

..ig; est nos consensisse. sed solo respectu diuinae pietatis totu nrm uell..

Willigiso. archi epo pmisimus ecclam di et sacerdotes xpi sublima..

..iliares et pcipuos epos grassari. W. uidelicet mogontiense archi epm. et

..s ad concordia reuocaremus. difficile tantes qu sepius ab aplica sede acc..

..tum qu utrosq; amantissimos habuimus coram epis q palatii uenerale dn..

..eporu iudicio opteperaturos pmitterent. Dehinc reedificata ibidem ecclam

..; epis nri fidelis. ex nro iussu. W. arc epm et uniuersos epos inauxiliu sibi

..tionis maxima latitate haeret. arc epo nil suo iuri pmitte nisi qntu epis. B

..ententia. B. epi qu iudicio omiu rata claruit firmauimus donec iussu

..unatione ut moris e pscriptu coenobiu aprincipio abantae cessorib; B. epi

..latione aut repetitione ipse t successores ei inpfectu ecclu cu tminis suis

B. epo tradidit ... ingens cecto fret ... et iuri. inquib; hucusq; pstita. et

..stiate in ea cognosco. et me meosq; successores sub psentia dni nri regis testimonio

firmationis tibi dedo. ... ecclae ipse die ex more dedicata e. et sequenti die

Udall in Abb. Lief. 4 Taf. 8

ehem. Hannover StA DH II 255

et sapere diuino cultui animo et ingenio contradere statuimus

et exaltare uigilantissima deuocione p̄ficere. ac posse studebim

Bernuuardum hildenesheimense antistite fide eque. ac caritate

imperiali maiestate arc̄ ep̄s commonitus ut ab inuasu gandesheimsis

ad nos conuenerunt causam detulimus. atq; utrosq; tam ad caritate

que ultra modu et nimium uelle benedictione capitu consecrandu.

conuocauit. itaq; concordia. et unanimitate dī gr̄a nīl diffidentes

concedendo postulauit neq; enī ut ante ueritate preueniente. Igr̄

comuni arc̄ ep̄s adcleru p̄plmq; nob subsequentib; peracta et facto

legitime absq; omi contradictione possessu publice cognouit. sese

ullo unquā tempore habere potuissent. episcopale ferula quā ex more

q̄a in meisq; successorib; in hac eccla. l. tminis canonicalis nil sine tuo cōsilio

qq; firm nrōr corre xpo abaliendo. et ut nulla interpellatio futuro tempore a me

inclatio ancillaru dei celebrata est. Gozunte. b. uenepo. et que perpetua pace et deo

Kull. in Abb. Lief. 4 Taf. 8

Kuhl in Abb. Lfg 4 Taf 8

Ego HEINRICUS. sedis dignitate per huic
recaliationi & pactioni consentiens
signo scę crucis gaudens subscripsi. +
Ego Willigisus mogontine sedis gratia
dei archiepiscopus, huic catholice & canonice
reconciliationi et taxationi gaudens signo
crucis subscripsi. + Dagino scę parthenopolitane ecclesie archiepiscopus signo scę crucis sub. +
Rethàrius scę patherbrunnensis eccle epс
subscripsi. + Bruno scę augustburgensis eccle epс subscripsi. + Thiadricus scę mindensis eccle epс subscripsi
+ Arnulfus halburstadhensis eccle epс
subscripsi. + Bernger farthensis eccle
epс subscripsi. + Reggihardus sliesuuicensis eccle epс subscripsi. +
Hildiuuard scę citicensis eccle epс
subscripsi. + Vuigo scę brandeburgensis eccle epс subscripsi. + Erluuin
cameracensis eccle epс subscripsi. +
Bernhardus dux westualorum sub. +. Hirimannus
dux sueuorum sub. + Burghardus palatinus com. sub. +
Heinricus com. sub. +. Sigifridus com. sub. +. Reggihardus com. sub. +. Gero com. sub. +. Thiedericus com.
sub. +. Cristan com. sub. +. Seuuizo com. sub. +
Bedo com. sub. +. Liudulf. com. sub. +. Dodico com. +.
Sigubodo com. sub. + Vdo com. sub. + Sigifrid. +
Bernhard com. +. Hiriman com. sub. +. Herimannus filius sub. +. Hernust com. sub. +

Signum domni Heinrici.

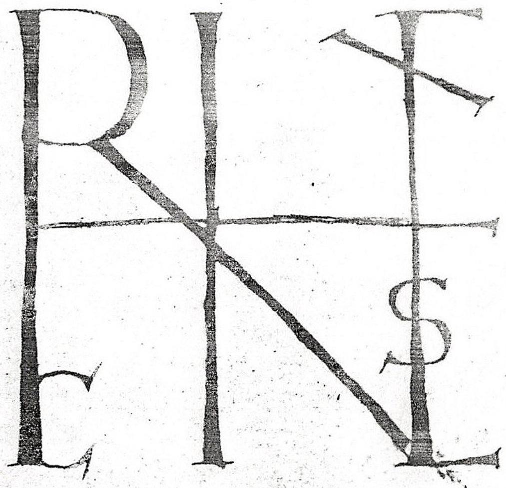

Gunterius cancellarius uice erchambaldi archicappellani recognoui

Data . Indict. XI. anno dominice incarnat. mill. XIII. ann...

ehem. Hannover StA DH II 255

In nomine sanctae et individuae

Si ęcclesias di nri donis ditauerimus. id nobis ad p[...]

diuine clementiae adducti. quoq xpi nrosq uolumus [...]

ac commemorationem necnon ob nri fidelis et dilecti ACELIN[...]

a duce BERENHARDO nobis datum. in comitatu BRUNONIS

cum omnibus ptinentiis tradidimus. hoc est areis. edificiis

molis piscationibus. terris cultis et incultis. uiis et inuiis. ex[...]

ratione ut patris nri imperatoris CONRADI obitus me[...]

Et ut hec nra traditio stabilis et inconuulsa omni p[...]

durch Hannover StA

Goslar StadtA DH III 236a f. Hildesh. 1049 Juni 4

indiuidue trinitatis. Heinricus diuina fauente clemen

nobis ad p̄sentis uitae salutem. et ad pcipiendam aeterne

sq; uolumus scire fideles. qualiter nos ob nram. felicisq; mem

dilecti ACELINI HILDENESHEIMENSIS epi deuotum famulatum

tatu BRUNONIS comitis et in pago ualen situm. ad altare scę

t areis. edificiis. utriusq; sexus mancipiis. agris. pratis. campis. pa

iis et inuiis. exitibus et reditibus. quęsitis. et inquirendis. et cum

di obitus memoriale sicut p̄diximus hoc fecimus. quot annis

ulsa omni pmaneat euo. hoc p̄ceptū inde conscriptum. manu

KU in Abb. 2, Taf. 10

[illegible]

udinis grām pdesse firmiter credimus. Et namq spē

patris nri CONRADI imperatoris ppetuam beatitudinem

nem. tale predium qualē ad BOBBENBURG habuimus scilicet

genitricis di ppetueq uirginis inmonasterio HILDENESHEIM

luis. uenationibus. aquis. aquarumq decursibus. molendinis.

utilitate que ullomodo inde poterit puenire. Et uidelicet

n eiusdē monasterii frm orationē celebretur dies anniuersarius

orroborantes. sigilli nri impssione iussimus insigniri.

dem. Hannover StA DH III 236a

KU in Abb. 2, Taf. 10

... ſigilli nri impreſſione ... inſigniri

imperatoris inuictiſſimi

R

...EINRICI tercii regis imperatoris ſcdi ordinationis eius ·XXI· regni quide ·XI· imperii aute

KU in Abb. 2, Taf. 10

ſcdi romanorū imperatoris auguſti

R

Anno autē dni Heinrici tercii regis imperatoris ſcdi ordinationis eius xxi· regni quidē x·i· u

KU in Abb. 2, Taf. 10

Signum domni Heinrici tercii regis invictissimi 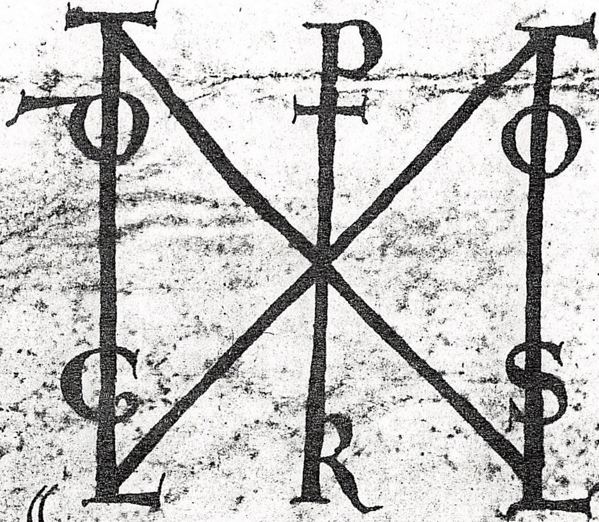 Signum

Winitherius cancellarius vice Bardonis archicancellarii recognovi.

Data II. NON. IUNII. Anno dominice incarnat. MILLESIMO XL. VIIII. indict. II. Anno aut.

...III. in nomine dni. Actum HILDENESHEIM. feliciter AMEN.

KU in Abb. 2, Taf. 10

iussimus insigniri

Signum domni Heinrici tercii regis invictissimi

Winitherius cancellarius vice Bardonis archicancellarii rec

Data II NON IULII Anno dominicę incarnationis MILLESIMO

XLI imperii autem III Actum vero eodem anniversario die pię mem

ehem. StA Hannover

DH III 236b

KU in Abb. 2, Taf. 11

...lesimo xl· viiii· indictione ii· Anno autem dni HEINRICI tercii re...

...pie memoriae patris nri COHRADI imperatoris HILDENESHEIM· inn...

KU in Abb. 2, Taf. 11

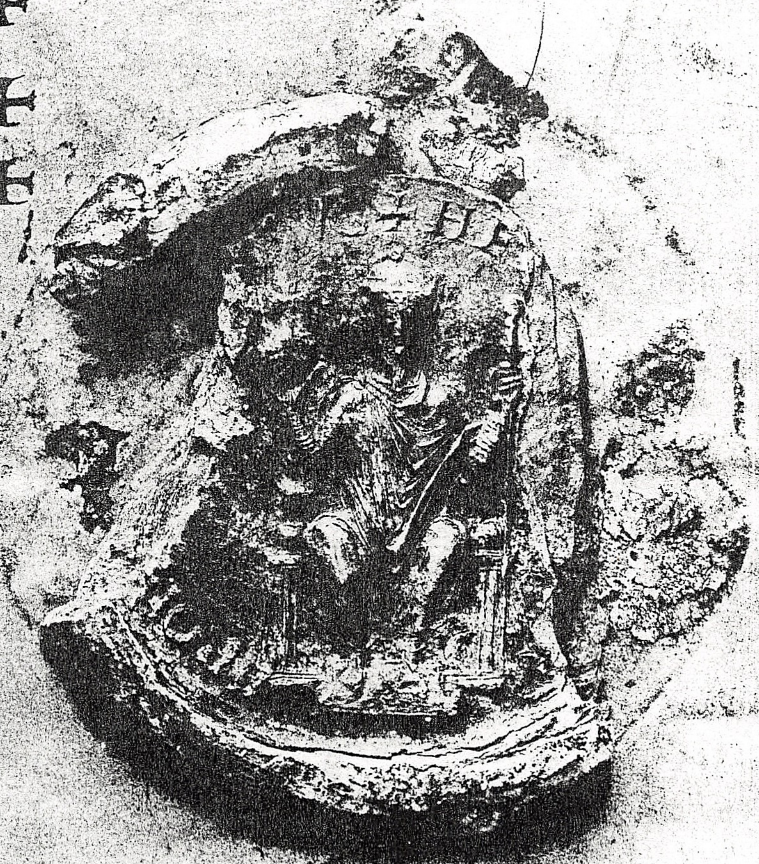

…ni regis· imperatoris scdi· ordinationis eius xxi· regni quidem

innomine dni feliciter AMEN·

KU in Abb. 2, Taf. 11

ehem. Hannover StA, DH III 236b

norum imperator auguſtus

beatitudinis gram pdeſſe firmiter credimus. Tali namq ſpe

ris nri felicis memoriae CONRADI imperatoris anniuerſarium

ecclesiae epi obſequentes eodem ſcilicet die ob nram beatitudinem patriſq

s comitis ſitum ad altare ſce MARIE genitricis di ppetuaeq uirginis

ris. pratis. campiſ. paſcuis. ſiluis. uenationibus. aquis. aquarumq decur

n utilitate que ullomodo inde poterit puenire. Ea uidelicet condi

imperatoris Heinrici. ibi iugiter maneat memorialis pbenda. unde

elemoſiniſ. & eiuſdem cleri comunibus uigiliaru & miſſarum celebretur

e conſcriptu. manu ppria corroborantes. ſigilli nri impſſione

KU in Abb. 2, Taf. 11

Hannover StA DH III 366, 6.2.1056

geschrieben von GA

In nomine sanctae et individuae trinitatis. Heinricus divina

Notu sit omnib; sce di ecce nos trisq; fidelib; . tam

imperatricis AGNETIS. necnon filii nostri karissimi HEINRICI

prediu. in pago NORTURINGEN situm scilicet in villa DOMINISLES

hermannus. videlicet cu utriusq; sexus mancipiis. areis. edificiis.

decursib; . molis . molendinis . piscationib; . siluis . uenationib; . exitib

unde poterit prouenire. Ea scilicet ratione . ut prenomin

habeat tenendi. tradendi. uendendi. com mutandi. precariandi

imperialis con firmationis auctoritas stabilis & in uiolata

con scriptam . manu propria subter corroborantes . ut infra

Hannover StA DH III 366 Schreiber GA

fauente clementia romanorum imperator augustus

futuris . quia presentibus . qualiter ob interventum dilectissime coniugis nostre

quarti regis . TETONI palatino comiti . quod dam nostri iuris

s et in comitatu LIUTHERII comitis . in proprium concedimus . donamus . et con

pratis . pascuis . terris . cultis et incultis . viis et inviis . aquis . aquarum

bus et reditibus . questis et inquirendis . et cum omni utilitate que ullo modo

natus TETO de predicto predio liberam dehinc potestatem

. vel quicquid sibi placuerit inde faciendi . Et ut hec nostre

omni successuro tempore permaneat . hanc cartam inde

videatur . sigilli nostri impressione iussimus insigniri ;

In nomine sanctae et individuae trinitatis

Si ecclesias divinis laudibus aptas nris donis ditaverimus. i

divinae adqueri clementiae. quosq xpi nriq fideles volumus

diem debitis exequiarum officiis celebrantes. atq dignis petitio

animę ppetuam commemorationem tale pdium quale ad BOBB

in pfati loci monasterio cum omnibus ptinentiis suis in pprium tra

sibus. molendinis. molis. piscationibus terris cultis & incultis. exitibu

one ut patris nri imperatoris CONRADI obitus refrigeriu animae

spiritus ps elemosinae. semp reficiatur pauperum xpi indigentia

orationibus. Ut autem haec nra traditio. & paternę memoriae sta

Goslar StadtA ehem. Hannover StA
DH III 236 b f. Hildesh. 1049 Juni 4

KU in Abb. 2, Taf. 11

[illegible] [illegible] Heinricus diuina fauente clementia

ius ditauerimus. id nobis ad perennis uitae salutem. et ad percipiendam

fideles uolumus scire. qualiter nos HILDENESHEIM uenientes. ibide

atq dignis petitionibus nri fidelis et dilecti ACELINI HILDENESHEIM

quale ad BOBBENBVRG habuimus. inpago VALEN. et incomitatu BR

suis inpproprium tradidimus. hoc est areis. aedificiis. utriusq sexus manci

et incultis. exitibus et reditibus. uiis et inuiis. quesitis et inquirendis. et

refrigeriu animae. hoc fecimus memoriale. eodemmodo sicuti antecessoris su

im xpi indigentia. et ut illius obitus dies anniuersarius quot annis et co

nis memoriae stabilis et inconuulsa perenniter maneat conditio. hoc precept

chan. StA Hannover DH III 236b

Hannover HStA, Cal. Or. Des. 100 Katlenbg Nr. 2

C· IN NOMINE SANCTE ET INDIVIDVE TRINITATIS· Ego

presentib· qualiter uenerande memorie predecessor nr domnus ruthard archiep

einbeche· decimas ad se pertinentes ecclę beati iohis apli & eugenie in katelenburch

epo ad hoc ipsu resignauit· sup ipsa traditione testamti pagina ipsis dando· & sigilli s

uestigia uenerabilis predecessor nr domni adelbert· & domi ruthardi successor· in beneficiis

ei haberent memoria· decimas de omi fundo illi ecclę incultu ubicumq; sito· ad quecumq; usus

uero decimas marchio hermann quo ab eccla & frum stipendiis abstraxerat suis beneficiis

ntra benignitate pmissione recopensationis earude cu aliis beneficiis. Hos g nichilominus

ores nri fecerunt. facimus. qd donauerit. donam. Vt aute rei hui series rata & inc

comuniri. omipotentis dei auctoritate & beatoru aplorum petri & pauli. domni pp innoc

nio aut dolo impetere. infringere audeat. uel attemptare. Testes fuert. Heinricus ppositu

Guntherus. pp. de lupoldesberc. Adelbert dux saxonie. Thiederic comes ...

Hannover HStA, Cal. Or. Des. 100 Katlenbg 2

Cal Orr. Des 1190 Rastenburg u.A. 2

[E]go adelbertus dei gratia moguntinus archiepe notu facio omib fidelib ta futuris qua

presentib qualiter venerande memorie predecessor nr dominus [illegible] archiepe amore celestis [illegible] de [illegible] [illegible] wanemanige [illegible]

[illegible] decimas ad se pertinentes eccle sancti Iohis apli & euangeliste in [illegible] & fratribus ibide do famulantib [illegible] quas comes thedericus de beneficio suo [illegible]

epo ad hoc ipsu resignauit [illegible] ipsa traditione [illegible] pagina ipsis danno & sigilli sui impressione quatinus [illegible] stabile firmitate & corroborando [illegible]

uestigia venerabilis predecessor nri domus [illegible] & dni [illegible] successor in beneficiis sequens qd donauerat [illegible] prefatis fribus pro remedio anime sue ut inde [illegible]

et haberent memoria decimas de [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ad [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] privilegii [illegible] corroborans [illegible]

[illegible] decimas marchio hermanni quo ad eccla & frum [illegible] [illegible] suis beneficiis [illegible] nobis [illegible] resignauit accepta [illegible]

[illegible] benignitate [illegible] recompensationis [illegible] [illegible] beneficiis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] fribus possesse cupientes qd venerandi predeces-

sores nri fecerunt facimus qd donauerit donam. Ut [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] presentem hanc pagina inde conscribi & sigilli nri impressione iussimus

communiri omnipotentis dei [illegible] & beatoru apostoloru petri & pauli [illegible] [illegible] [illegible] ne quis ea umquam inquietare uel ullo inge-

nio aut dolo imperare infringere audeat [illegible]. Testes sunt. Henricus prepositus de [illegible] [illegible] ppositus de heiligenstat. Reinhard abbas de reinhusen.

[illegible]us pp de [illegible]. Adelbert [illegible] [illegible] [illegible] comes [illegible] de thuringia. Marchio hermann & frater ei comes [illegible]

de [illegible] [illegible] Comes ernestus de [illegible]

Comes [illegible] de [illegible] [illegible] comes [illegible] de [illegible] [illegible] [illegible] aduocat

de heiligenstat. [illegible] de [illegible] [illegible] de [illegible] Gerhard de [illegible]

[illegible] & frater eius & hermannus [illegible]. Ministeriales. [illegible] de [illegible]

[illegible] [illegible] de [illegible] & [illegible] et adelbertus

Hugo de [illegible] & alii quam plures.

Acta sunt anno dnice incarnationis [illegible] indict [illegible] [illegible] [illegible] anno regni eius [illegible] [illegible]

Hannover HStA, Cal. Or. Des. 100 Katlenbg 2

...delbertus dei gra mogontinus archiepc notu facio omib fideliB tam futuris qua

... amore celestis pmii pcipiendi. de tribus aruicalib wanemangere. hunesse.

... & fratribus ibide do famulantib tradidit. quas comes thiedericus de beneficio suo eide ar

...ui impsitione quatinus omi tepore stabile ratumq; foret corroborando. Cuius g liberalitatis

sequens. qd donauerat donauit addens prefatis frib p remedio anime sue. ut inde ppetua

...llu pducere potuerint. hunc signati priuilegii testamto donatione sua corroborans. Laude

...dicens. a nobis & ab aliis fidelib ammonitt. nobis eas uero in resignauit. accepta etia prius

...t copetit ecclas pmouere. & spiritalib frib pdesse cupientes. qd uenerandi predeces-

...ulsa pmaneat. psente hanc pagina inde conscribi. & sigilli nri impssione iussimus

...tti. & nra sub anathemate interdicentes. ne quis ea umqua inquietare. uel ullo inge

... de techeburc. Godescalcus ppositt de heiligenstat. Reinhard abbas de reinehusen.

... ldewigus comes pate de thuringia. Marchio hermann. & frater ei comes heinric

Hannover HStA, Cal. Or. Des. 100 Katlenbg 2

Hannover StA, Urkden v Mariensode No. 2
Chroust, Mon. pal. 2, 3, 21, 6 (= Taf. 446 des Ges. werks)
Janicke, UB Hochst Hild. 1, S. 176f. Nr. 194

IN NOMINE. SCE. ET. INDIVIDVE. TRINITATIS. BERNARDVS. DI. GRA
HILDENESHEMENSIS. EPC. LICET. INDIGNVS. Prelatorum in ecclesia di est ad
munimen fidelium non tantum presentia sed etiam futura prospicere. oculo discretio
nis. ouilia di undiq; considerare. et ne lupus spiritalis irruat. et gregem di dissipet.
spiritali gladio coercere. et eos in pace ad quam uocauit eos ds sincere conseruare.
Quantu uero periculum sit turbare fideles in xpo coadunatos. manifestat ipsa ueri
tas. que ait. Si quis scandalizauerit unu de pusillis istis. expedit ei ut suspendatur mo
la asinaria in collo eius. et mittatur in profundu maris. Et alias. Qui tangit uos. tangit
pupillam oculi mei. Sed cu cautela et sollicitudo prelatorum fidelibus semp fuerit ad
modu necessaria. maiori puidentia hec nra indigent tempora. in quo fere ad finem
puenerunt secularia. Ait enim scriptura Erunt in nouissimis diebus homines se aman
tes. Et itm. Oms querunt que sua sunt. non que ihu xpi. Qua propter uisum est utile
nre discretioni. fidelibus in nra diocesi in xpo coadunatis undiq; pspicere. et ne grex
di dissipetur. aut aliqua uiolentam incursione patiatur. pro posse nro prouidere. Statui
mus igitur et auctoritate nre sententie corroboramus. ut quecumq; predecessor meus
beate memorie BERTOLDVS ad cellam que nouale bacconis uocatur. pro remedio ani
me sue et suorum successorum. ad honorem di et beate di genitricis marie. et ad susten
tatione fidelium inibi sub regula beati augustini do militantiu contulit. in uillis. et
siluis. agris cultis et incultis. decimis. molendinis. aquis aquarumq; decursibus.
mancipiis utriusq; sexus. omia inconuulsa pmaneant. et sicut ab eo instituta sunt. sic p
petualit consistant. Iterum atq; iterum monemus. et monendo precipimus. ne quis
successorum nrorum aut aliorum predictam cellam mutare presumat. sed potius consi
lio et auxilio quiuis psalute anime sue eam promoueat. Ut aute predecessoris mei insti
tutio. et mea corroboratio inconcussa pmaneat. auctoritate di. et beati petri. ac nra
pcipimus. et sigilli nri impressione confirmamus. Data. III. nonas magi. anno ab incar
natione dni. M. C. XXXI. indictione nona actu in hildenesheim in summa dedicatione ec
clesie. in nomine dni feliciter. Huius aute rei testes hii sunt. Teodericus abas sci micha
elis. Benico decanus. Bezo presbiter. Rodulfus psbit. Azo psbit. Bertoldus pposi

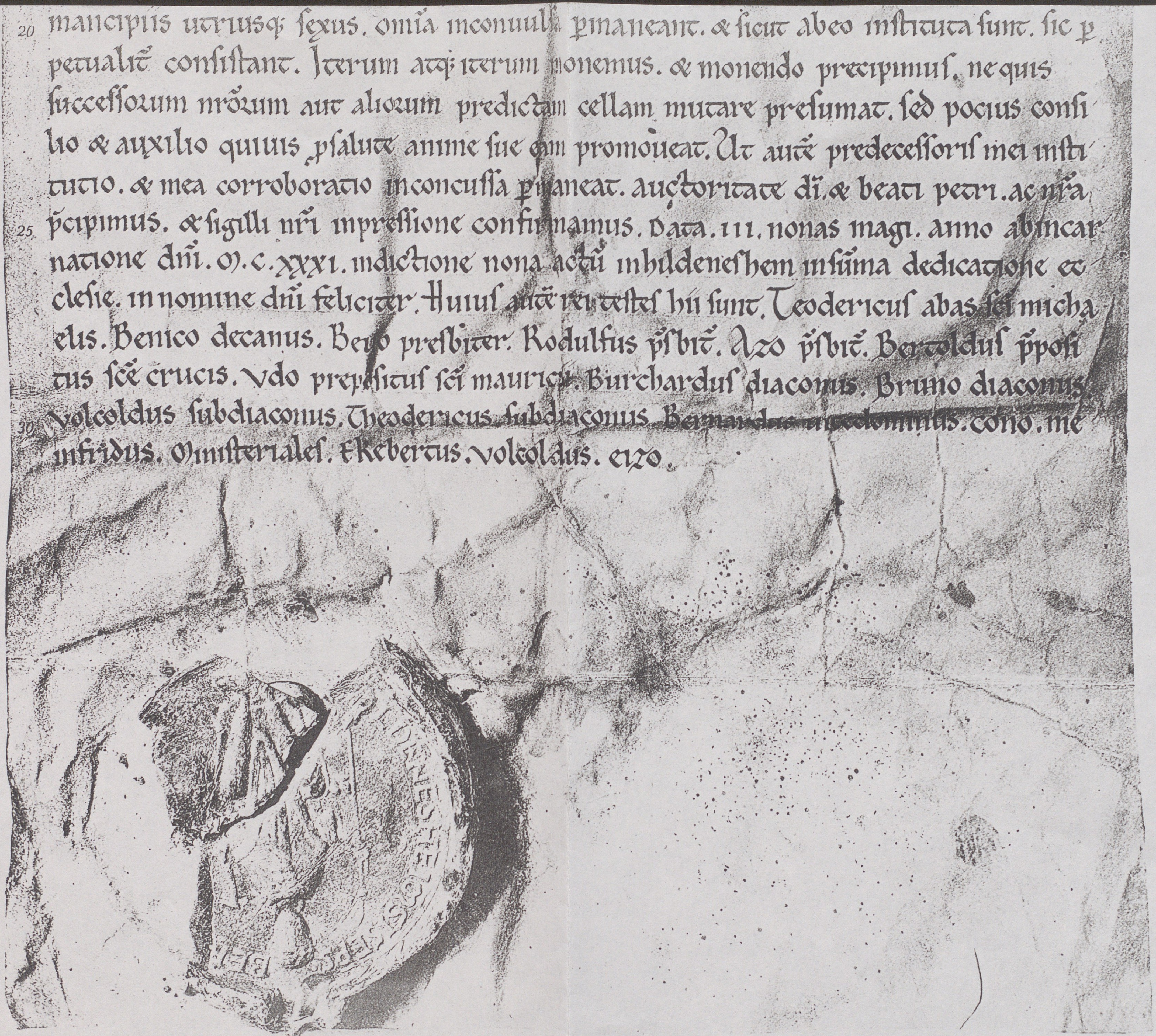

mancipiis utriusque sexus. omnia inconuulsa permaneant. & sicut ab eo instituta sunt. sic perpetualiter consistant. Iterum atque iterum monemus. & monendo precipimus, ne quis successorum nostrorum aut aliorum predictam cellam mutare presumat. sed pocius consilio & auxilio quiuis pro salute anime sue eam promoueat. Ut autem predecessoris mei institutio. & mea corroboratio inconcussa permaneat. auctoritate dei. & beati petri. ac nostra precipimus. & sigilli nostri impressione confirmamus. Data. III. nonas magii. anno ab incarnatione domini. M.C.XXXI. indictione nona. actum in hildeneshem in summa dedicatione ecclesie. in nomine domini feliciter. Huius autem rei testes hii sunt. Teodericus abas sancti michaelis. Benico decanus. Bero presbiter. Rodulfus presbiter. Azo presbiter. Bertoldus prepositus sancte crucis. Udo prepositus sancti mauricii. Burchardus diaconus. Bruno diaconus. Volcoldus subdiaconus. Theodericus subdiaconus. Bernardus [illegible]. Cono. Meinfridus. Ministeriales. Ekebertus. Volcoldus. Ezzo.

HANNOVER, STAATSARCHIV. URKUNDEN VON MARIENRODE, No. 2.

Orig. Hannover HStA JL. 4290

S SERVORUM DEI :

Conuenit aplico moderamini pia religione pollentib; beniuola copassione succurrere & poscentiu animis alacri

…bilia loca oportune ordinata . ad meliore fuerint p nos statu perducta . Igitur quia postulasti

…decessorib; nris . uidelic& Nicolao . & agapito . & benedicto . huius aplice sedis epis decretu e .

…tu archiepatum urm pertinentib; scilic& omia que tui antecessores sui laborib; adquisierunt .

…nc tepore ad xpi conuersi st fidem, ptegente di gra . uidelic& epos in omnib; gentib;

… nationu . necnon &ia in illis partib; sclauor que st a flumine pene usq; ad fluuiu egidore .

…tuorq; successor laboris certamine diuina fauente gra ab errore perfidie sunt hominu .

…m . inuiolabiliterq; tenenda censemus . Et insuper decreuimus & statuimus , nullum

… Quinimmo & ipsis & omib; omnino suademus cultorib; nre religionis . ut adiutoriu

…pere mercede a dno mereantur . Omia que pfata eccle pbant existere .

…x aplor PETRI ET PAULI e e non dubitamus . & hoc nro decreto

…sanctione . ipsas diocesis hammaburgensē scilic& . & bremensē . non duas . sed una

…diris quolib& modo inuidiante . anathematis percutimus mucrone . perpetuaq;

… causamq; di pro aspectu Sclauenis . ab aduersis hinc inde partibus

…o dalbrumensis & mimmidensis & ferdensis ecclarū . ut salua in omib; debita subiectione

…querenda . sic tam acq̄sita qua adquirendi tuo tuorq; successor archiepatui subiecti

… a reuerentissimis pdecessorib; nris . GREGORIO sedo .

beatissimus Bonifacius Mogontinus archiepiscopus a reverentissimis predecessoribus nostris . GREGORIO sedo.

[illegible] privilegio decernimus [illegible] successores . non tantum [illegible] sed etiam sedem metropo

nto et debita subiectione . semper presto sint obedire nobis nostrisque successoribus in apostolica

ordinandi episcopos . intra diocesim seu provinciam vestram . ut certe per provincias gentium supra

[illegible] divina gratia valueritis . Simul etiam concedimus pallio uti . sicut a predecessoribus nostris

rificatione sancte MARIE . in palmis . in cena domini . in die sancto pasche . in ascensione domini .

. in nativitate et annuntiatione sancte MARIE . in festis beati martyris Laurentii

artini episcopi . et in festivitatibus sanctorum quorum corpora requiescunt in ipso archiepiscopatu .

. Adhec super naccum equitandi licentiam concedimus in sollempnibus diebus et locis

HEINRICI imperatoris vobis concessit . Erga devotionem tuam qua gentibus evangelizare cupis

crucis inventione . et in [illegible] Stephani festivitate . [illegible] quoque tuum intra quod est insigno

are temptaverit . anathema sit . Qui vero pie observaverit . gratiam et benedictionem [illegible]

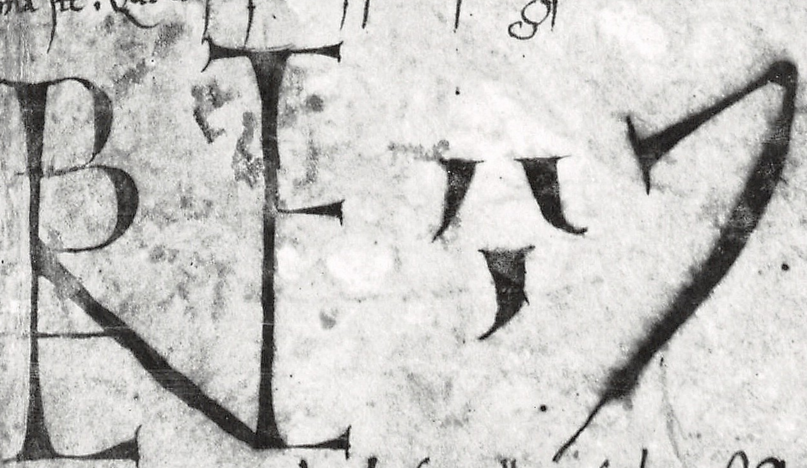

arii cancellarii . vice domini HERIMANNI archicancellarii et Coloniensis archiepiscopi

Mem. Hannover StA
JL. 4290

JL. 4290

LEO EPISCOPUS SERVUS

dilecto confratri nostro ADELBERTO venerabili archiepiscopo hammaburgensis ecclesie tibi tuisque successoribus in perpetuum.

devotione impertire assensu. Ex hoc enim lucri potissimum premium apud conditorem omnium deum procul dubio promeremur. Dum venera

a nobis quatinus archiepiscopatum hammaburgensis ecclesie totum integrum tibi successoribusque tuis confirmamus sicuti a p

inclinati precibus vestris apostolica auctoritate concedimus et confirmamus cum omnibus generaliter atque specialiter ad eundem p

ut etiam amore eterne patrie ibi a christi fidelibus largita sunt vel largiuntur. Cum illis etiam qui

Sueonum, Deudanorum, norwechorum, islant, scridevinnun, gronlant et universarum septentrionalium

ita ut sub tua tuorumque successorum hammaburgensis ecclesie archiepiscoporum maneant potestate. ut quicquid tuo

iure locorum ad religionem christianam adquiri potest. tibi tuisque successoribus perpetualiter tenendu

archiepiscoporum. vel coloniense vel alium quemlibet infra diocesi ulla sibi vendicare potestate.

solacium tibi tuisque successoribus in omnibus administrent. quatinus per gratia huius beneficii plena perc

et eluminis non inpugnatis perceptionibus efficienda et prebenda. omnipotentis dei auctoritate. et beat

decernimus. secundum prenominati bone memorie Nicolai pape. et Benedicti pape. et Agapiti pape

e e et evocari. Omnem quoque adversantem vel contradicentem. atque pro nostris stu

ultionis reum. diabolica sorte dampnamus. ut culmen apostolicum more predecessorum nostrorum

muniamus. Insuper apostolica auctoritate iubemus atque suadem episcopis halverstethensis et hildenshemensis et

archiepiscoporum suorum. tibi tuisque successoribus solatium quantumcumque possunt. pro amore prebeant. ad lucra animarum

pmaneant. Et quia legatione aplice sedis & uice nra ingentib; ... decreuimus te fungi. quemadmodu &

& GREGORIO ttio. atq; Zacharia. quonda legatus germanicus est estitutus. sce romane & aplice s...

incrementa. nouis ampliare honoribus. sit tamen exemplo suppradicti martyris Bonifacii saga...

sede. Igit iuxta suprascripti tenore concedimus tibi & pte tuis successorib; inppetuum licentia

dietarum. quascumq; ad ouile xpi. ta puos qua pnuncios uros adducere. pueniente & subsequen...

eindosertur uob concessum fuisse. idest innatiuitate & in octaua dni. & in epiphania. & in pu...

in pentecostes die. in festiuitate sci iohannis baptiste. in natalicii omium aploz. in assumptione

& mauricii. & in festiuitate beati Michahelis archangli. & in festo omium scoz. atq; beati m...

& in consecratione epoz atq; ecclarum. & in uire ordinationis die. & insup cruce ante uos portandi

congruis. qd quidem bone memorie PAPA CLEMENS sedis intuentu dilectissimi fr...

cognoscim. ex nra munificentia sup addim pfato tuo honori. palleo uti & cia sabbato sco pasche. in sce...

romanoz insigniri. Cuius hunc nre auctoritatis puilegio ... ut maliq illud temp...

Dat viii idus ianuarii. p man friderici diaconi. sce Romane ecclesie bibliothe...

Anno Dni LEONIS noni pape iiii. Indic. vi.

Hannover StA
Dim. Hannover, StA
JL. 4290

ehem. Hannover StA

aus: Schmeidler, Hambg.-Bremen + Nordost-Europa vom 9. bis 11. Jh. (1918)

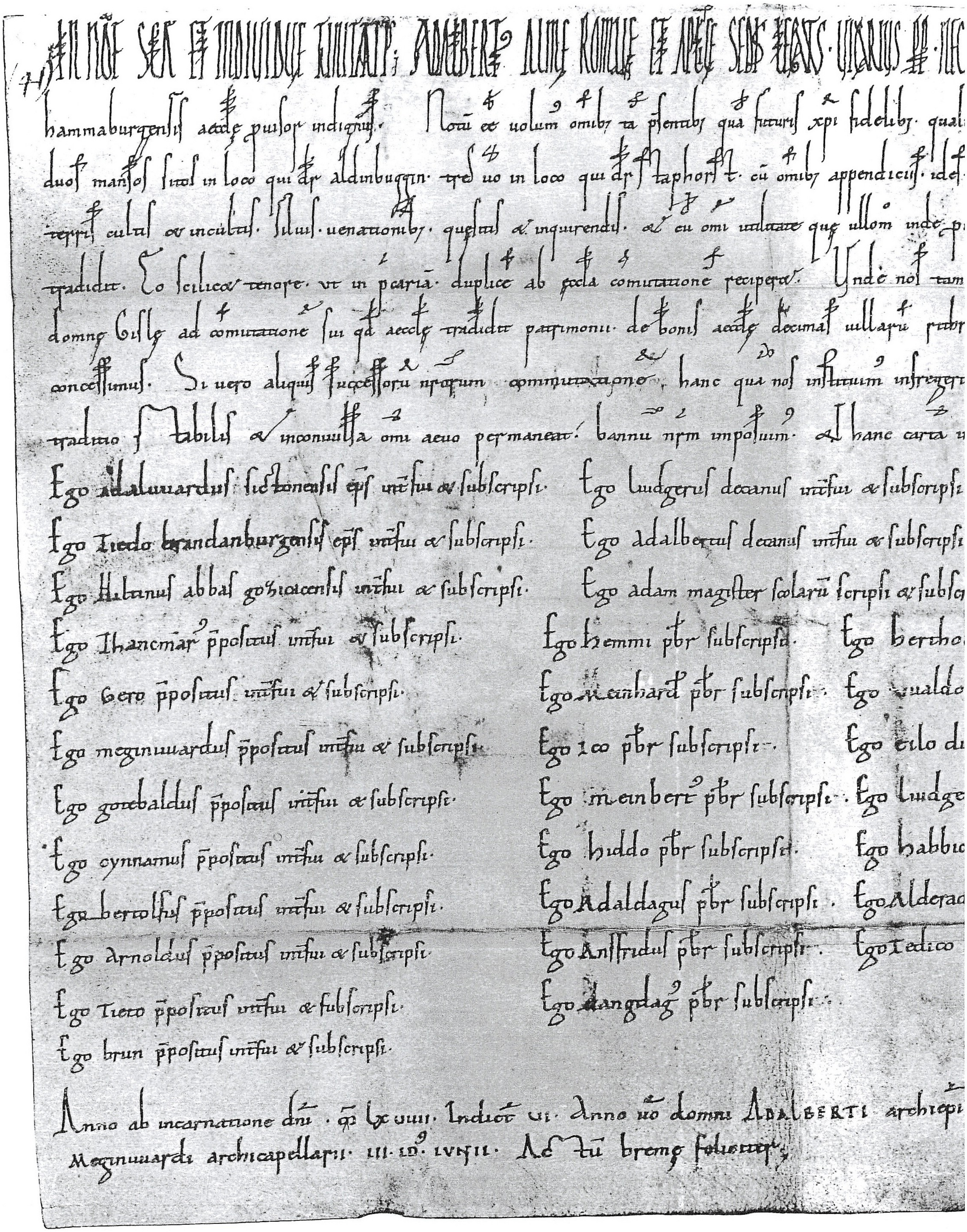
IN NOMINE SANCTE ET INDIVIDUE TRINITATIS. ADALBERTUS ALME ROMANE ET APOSTOLICE SEDIS LEGATUS VICARIUS ... HEC
hammaburgensis aecclesiae pastor indignus. Notum esse uolumus omnibus tam presentibus quam futuris Christi fidelibus qual...
duos mansos sitos in loco qui dicitur Aldinbuggin. et duo in loco qui dicitur Taphorst. cum omnibus appendiciis. ides...
terris cultis et incultis. siluis. uenationibus. questis et inquirendis. et cum omni utilitate que ullo modo inde p...
tradidit. Eo scilicet tenore. ut in precaria. duplice ab eadem commutatione reciperet. Unde nos tam...
domne Gisle ad commutatione sui quod aecclesie tradidit patrimonii. de bonis aecclesiae decimas villarum ...
concessimus. Si uero aliquis successorum nostrorum commutatione. hanc quam nos instituimus infringere...
tradimus stabilis et inconuulsa omni aeuo permaneat. bannum nostrum imposuimus. Ad hanc cartam ...

Ego Adaluuardus sictonensis eps interfui et subscripsi.
Ego Tiedo brandanburgensis eps interfui et subscripsi.
Ego Hilianus abbas gozacensis interfui et subscripsi.
Ego Thancmar ppositus interfui et subscripsi.
Ego Gero ppositus interfui et subscripsi.
Ego Meginuuardus ppositus interfui et subscripsi.
Ego Gotebaldus ppositus interfui et subscripsi.
Ego Cynnamus ppositus interfui et subscripsi.
Ego Bertolfus ppositus interfui et subscripsi.
Ego Arnoldus ppositus interfui et subscripsi.
Ego Tieto ppositus interfui et subscripsi.
Ego Brun ppositus interfui et subscripsi.

Ego Ludgerus decanus interfui et subscripsi.
Ego Adalbertus decanus interfui et subscripsi.
Ego Adam magister scolarum scripsi et subsc...
Ego Hemmi pbr subscripsi.
Ego Meinhard pbr subscripsi.
Ego Ico pbr subscripsi.
Ego Meinbert pbr subscripsi.
Ego Hiddo pbr subscripsi.
Ego Adaldagus pbr subscripsi.
Ego Anfridus pbr subscripsi.
Ego Dangdag pbr subscripsi.

Ego Bertho...
Ego Uualdo...
Ego Eilo di...
Ego Ludge...
Ego Habbic...
Ego Alderad...
Ego Tedico

Anno ab incarnatione domini. MLXVIIII. Indictione VI. Anno uero domni ADALBERTI archiepi...
Meginuuardi archicapellarii. III. ID. IUNII. Actum Bremae feliciter.

Tafel II: Urkunde Adalberts von Bremen vom 11. Juni 1069 (zu T...

Orig. 24 x 30 cm

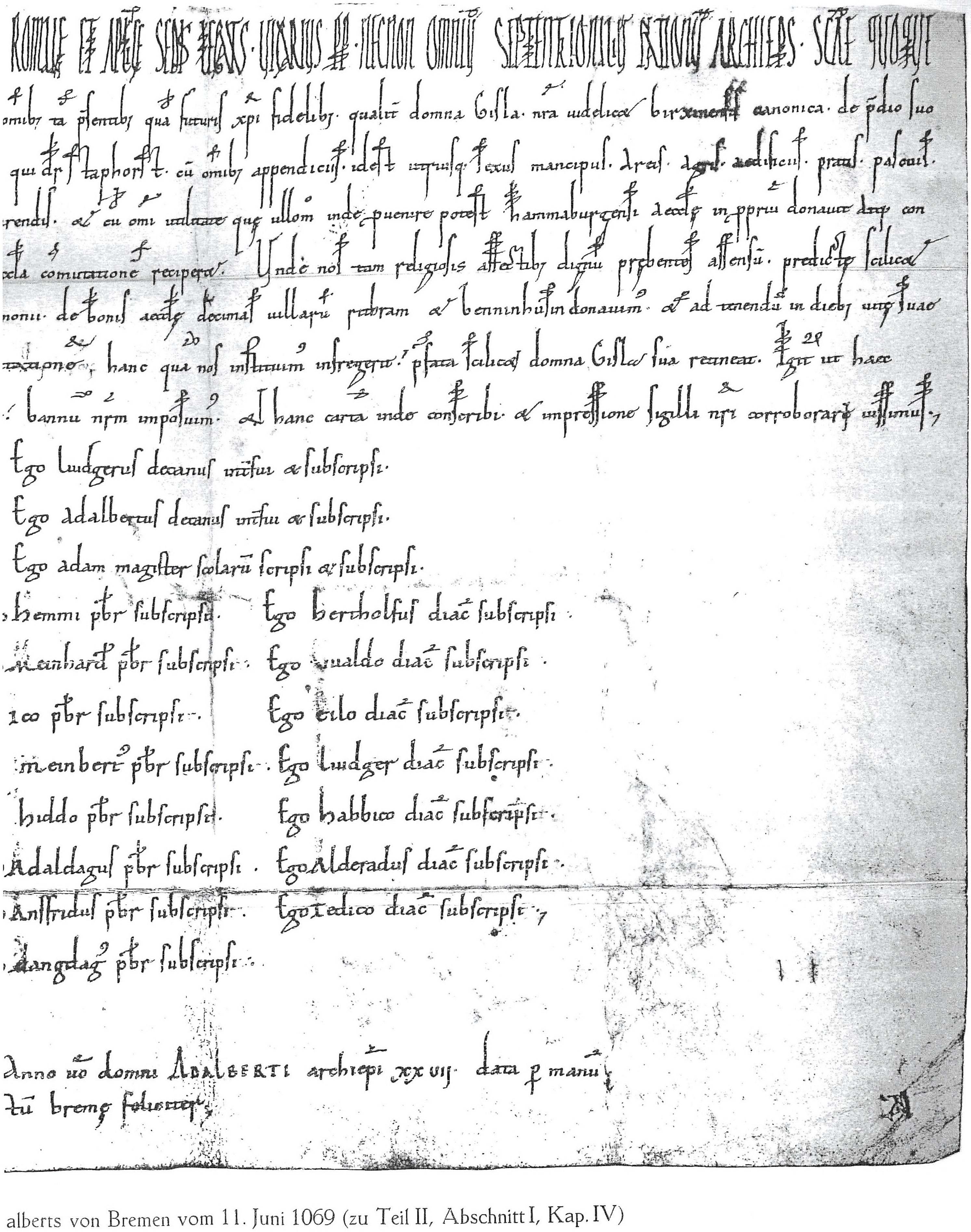
ROMANĘ ET APLICĘ SEDIS LEGATVS · VICARIVS QQ · NECNON OMNIVM SEPTENTRIONALIVM GENTIVM ARCHIEPS · SCAE QVOQVE

omnib; tã p̄sentib; quã futuris xpi fidelib; qualit̃ domna Gisla. nr̃a uidelicet birx... canonica. de p̄dio suo

qui dr̃ Taphorst. cũ omib; appendiciis. idest utriusq; sexus mancipiis. areis. agris. aedificiis. pratis. pascuis.

...rendis. et cũ omi utilitate que ullo m̃ inde pueniri potest hammaburgensi aecclę in ppriũ donauit eteq; con

...cta comutatione receperat. Unde nos tam religiosis affectib; dignũ prebentes assensũ. predicte scilicet

...nonicę de bonis aecclę decimas uillarũ Stobram et Benninhusin donauimus. et ad tenendũ in dieb; uitę suae

...taxo..., hanc quã nos instituim' infregerit. p̄fata scilicet domna Gisla sua retineat. Igit ut haec

... bannũ nr̃m imposuim'. et hanc cartã inde conscribi et impressione sigilli nr̃i corroborari iussimus.

Ego Liudgerus decanus interfui et subscripsi.

Ego Adalbertus decanus interfui et subscripsi.

Ego Adam magister scolarũ scripsi et subscripsi.

...hemmi pbr subscripsi. Ego Bertholfus diac subscripsi

...anhard pbr subscripsi. Ego Uualdo diac subscripsi.

...ico pbr subscripsi. Ego Eilo diac subscripsi.

...meinbert pbr subscripsi. Ego Liudger diac subscripsi.

...hiddo pbr subscripsi. Ego Habbico diac subscripsi.

...Adaldagus pbr subscripsi. Ego Alderadus diac subscripsi.

...Anstridus pbr subscripsi. Ego Tedico diac subscripsi.

...Hangdag' pbr subscripsi.

Anno uero domni ADALBERTI archiepi XXVII. data p manu...

...tũ bremę feliciter.

alberts von Bremen vom 11. Juni 1069 (zu Teil II, Abschnitt I, Kap. IV)

CH. CONRADUS di gra ro
manoru imp aug. Berenhardo duci.
Sigifrido comiti. Bernhardo marchio
ni. salutem et gram. Quamuis pro totius rei
publice longe lateq; procuranda utili
tate iuge debeamus sollicitudine gere
re tamen ut pro ecclarum di statu soller
tius inuigilemus. nos obligatiores esse non
ignoramus. Vnde quia scę Fardensis ecclae
mancipia ceu bruta animalia pro quan
tu locu q; ptio hacten uenundata fuisse
audiuim. non solu illa nefaria consuetu
dine admirati. ueru etia ut re do homini
busq; detestabile execramur. maxime. cu
secdm canonica auctoritate nulli ecclae pdia
t mancipia; p alia aliqua necessitudine nisi
pdia p pdiis mancipia p mancipiis. p eque bo
nis t melioribus debeant mutuari. Ideirco au
huiuscemodi more scorz patru traditionib; re
pugnate ulteri ibide exerceri nra imperia
li potestate iudicium et uob quib; haru prouincia
ru regimen comisim sub di nreq; gre obtentu
imperam ut ubicuq; t uos t alios eide eccle
mancipia ita uendita inueniant. illi loci
epo uro iuuamine reddantur. ea scilicet ratio
ne ut eps emptori tantu quantu pcii dedit re
stituat. et sue ecclae mancipia recipiat. Sin u
aliqua psona his parere noluerit. ura iudicia
ria potestate eam distringite. donec huic uro
iustissimo edicto t coacta oboediat. Ad eun
dem iustissimu itaq; signu. omib; nre imagi

Hannover, StA

KU in Abb. II, 4a

DKo II 130

busq; detestabile execramur maxime. cu
secdm canonica auctoritate nulli ecclae pdia
t mancipia; palia aliqua necessitudine nisi
pdia, ppdiis mancipia, pmancipiis, peque bo
nis t meliorib; debeant mutuari. Idcirco au
huiuscemodi more scor patru traditionib; re
pugnate ulteri ibide exerceri nra imperia
li potestate interdicim. et uob quib; haru, puincia
ru regim comisim sub di nreq; gre obtentu
imperam ut ubicuq; t int uros t alios eide eccle
mancipia ita uendita inueniant. illi loci
epo uro iuuamine reddantur. ea scilicet ratio
ne. ut eps emptori tantu quantu pcii dedit re
stituat et sue ecclae mancipia recipiat. Si n uo
aliqua psona his parere noluerit. ura iudicia
ria potestate eam distringite. donec huic nre
iustissimo edicto t coacta oboediat. Ad eui
dentissimu itaq; signu. omib; nre imagi
nis, pponi pcepim sigillum.

StA Hannover
KU in Abb.
Lief. II, Taf. 4a
DKo II 130